

Sygn. akt IV KK 322/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala

SSN Marek Siwek (sprawozdawca)

w sprawie **L. J.**

skazanego z art. 209 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 2022 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 12 lutego 2014 r., sygn. akt II K 1333/13

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w Tarnowskich Górach do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

L. J. został oskarżony o to, że:

1. w okresie od 1 marca 2009 r. do 31 stycznia 2010 r. w T. uporczywie uchylał się od wykonania ciężącego na nim z mocy ustawy i orzeczenia Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach sygn. akt III RC 55/09 z dnia

15.06.2009 r. obowiązku łożenia na utrzymanie swojej małoletniej córki O. G., czym naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. o popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1 k.k.;

2. w okresie od 1 czerwca 2011 r. do 31 października 2012 r. oraz od 6 listopada 2012 r. do 5 lutego 2013 r. w T. uporczywie uchylał się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy i orzeczenia Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach sygn. akt III RC 55/09 z dnia 15 czerwca 2009 r. obowiązku łożenia na utrzymanie swojej małoletniej córki O. G., czym naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. o popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1 k.k.

Powołując się na dyspozycję art. 335 § 1 k.p.k., w brzmieniu obowiązującym do 1 lipca 2015 r., w treści aktu oskarżenia skierowanego do sądu 27 grudnia 2013 r. (k. 56-57, k. 65), prokurator zawarł wnioski o skazanie L. J. bez przeprowadzenia rozprawy, który to wniosek zyskał akceptację Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach. Sąd ten wyrokiem z 12 lutego 2014 r., sygn. akt II K 1333/13, uznał L. J. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów opisanych wyżej w pkt. I i II, z których każdy wyczerpywał znamiona przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. i za to na mocy art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności (pkt. 1); na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił tytułem próby na okres 3 lat (pkt 2); na mocy art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał oskarżonego w okresie próby do wykonywania ciążącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie małoletniej pokrzywdzonej O. G. (pkt 3); na mocy art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych i art. 624 § 1 k.p.k., zwolnił oskarżonego od opłaty oraz ponoszenia pozostałych kosztów procesu obciążając nimi Skarb Państwa (pkt 4).

Wskazany wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się 25 lutego 2014 r. (k. 78). Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach postanowieniem z 12 kwietnia 2017 r., sygn. akt II Ko 746/17, zarządził wobec Leszka Jurczyka wykonanie warunkowo zawieszanej kary (k. 152).

Kasację od wyroku Sądu Rejonowego, na korzyść skazanego L. J., wywiódł Prokurator Generalny, który zaskarżając to orzeczenie w całości, zarzucił rażące i

mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 343 § 6 i 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 1 k.p.k., w brzmieniu obowiązującym do 1 lipca 2015 r., oraz art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na uwzględnieniu wadliwego wniosku prokuratora o wydanie wobec L. J. wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy za opisane w akcie oskarżenia czyny z art. 209 § 1 k.k., w tym za występki niealimentacji popełnione w okresie od 1 marca 2009 r. do 31 stycznia 2010 r., pomimo tego, że okoliczności popełnienia wskazanego czynu i wina oskarżonego budziły wątpliwości w świetle uprzedniej karalności wymienionego, co skutkowało wydaniem w dniu 12 lutego 2014 r. wyroku skazującego L. J. między innymi za cały, zarzucony mu w pkt. I aktu oskarżenia czyn z art. 209 § 1 k.k., popełniony w okresie od 1 marca 2009 r. do 31 stycznia 2010 r., podczas gdy za występki na szkodę tej samej małoletniej pokrzywdzonej, zamykający się w granicach od kwietnia 2009 r. do września 2009 r., oskarżony został już uprzednio prawomocnie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 1 marca 2010 r., sygn. akt II K 226/10.

Wskazując na powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Tarnowskich Górach do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna, wobec czego podlegała uwzględnieniu na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.).

Przyznać należy, że orzeczenie Sądu Rejonowego zapadło z rażącą i mającą istotny wpływ na jego treść obrazą wskazanych w *petitum* kasacji przepisów postępowania. Skazanie bez rozprawy na wniosek dołączony przez prokuratora do aktu oskarżenia, a więc w trybie art. 335 § 1 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r., mogło mieć miejsce jedynie wówczas, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budziły wątpliwości. Brak wątpliwości obejmuje zarówno kwestię ustaleń w zakresie sprawstwa, jak i innych, równie istotnych okoliczności rzutujących na dokonanie właściwej oceny prawnej danego czynu. Kontrola wniosku złożonego w trybie art. 335 k.p.k. wymaga zatem weryfikacji z punktu widzenia zgodności wszystkich zawartych w nim

propozycji z regułami obowiązującego prawa materialnego oraz procesowego. W kontekście art. 209 § 1 k.k. niezbędne było zatem dokonanie oceny prawidłowości postawionego w akcie oskarżenia zarzutu z punktu widzenia prawidłowości ram czasowych wyznaczających granice czasowe popełnienia przestępstwa niealimentacji. Tylko bowiem prawidłowe określenie wszystkich znamion podmiotowych i przedmiotowych tego przestępstwa *in concreto* w akcie oskarżenia mogło skutkować brakiem wątpliwości co do sprawstwa i winy, a konsekwencji prowadzić do uwzględnienia wniosku o skazanie bez rozprawy. W przeciwnym razie konieczne było rozpoznanie sprawy na zasadach ogólnych, na co wskazuje art. 343 § 7 k.p.k.

Trafnie wywiódł skarżący w kasacji, że zaniechania Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach w zakresie prawidłowej kontroli wszystkich aspektów zarzucanych, a następnie przypisanych oskarżonemu czynów, zwłaszcza w kontekście jego uprzedniej karalności za przestępstwo niealimentacji, doprowadziły do wydania orzeczenia skazującego L. J. m. in. za fragment czynu, za który został on już w przeszłości prawomocnie skazany.

Jak wynika bowiem z informacji z Krajowego Rejestru Karnego (k. 46), L. J. był skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z 1 marca 2010 r., sygn. akt II K 226/10, za czyn z art. 209 § 1 k.k. popełniony wobec małoletniej O. G. w okresie od sierpnia 2008 r. do stycznia 2009 r. oraz od kwietnia 2009 r. do września 2009 r. w T. w ten sposób, że uporczywie uchylał się od wykonywania ciężącego na nim obowiązku opieki z mocy ustawy i ugody zawartej przed Sądem Rejonowym w Tarnowskich Górach w dniu 19 marca 2008 r., sygn. akt III RC 75/08, czym naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Wyrok ten uprawomocnił się 9 marca 2010 r.

Porównanie zatem opisu czynu przypisanego wyrokiem z 1 marca 2010 r., zwłaszcza okresu jego popełnienia od kwietnia 2009 r. do września 2009 r., z czynem zarzucanym i ostatecznie również przypisanym L. J. zaskarżonym wyrokiem, wskazującym na popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. w okresie od 1 marca 2009 r. do 31 stycznia 2010 r. (pkt 1), prowadzi do oczywistego wniosku, że przypisane skazanemu L. J. kolejne przestępstwa zostały popełnione na szkodę tej samej małoletniej pokrzywdzonej, w częściowo pokrywającym się

okresie czasu. Okres uchylania się skazanego od obowiązku opieki przypisany na mocy drugiego z wydanych wyroków (a więc wydanego w sprawie II K 1333/13), w przeważającej części zawiera się bowiem w granicach czasowych objętych skazaniem w sprawie uprzednio rozpoznanej i prawomocnie zakończonej o sygn. akt II K 226/10.

Te okoliczności jako budzące zasadnicze wątpliwości w rozumieniu art. 335 § 1 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym przed 1 lipca 2015 r., przeciwstawiły się uwzględnieniu wniosku prokuratora i skazaniu oskarżonego L. J. bez rozprawy. Sam fakt złożenia przez prokuratora wniosku w trybie art. 335 § 1 k.p.k., nie zwalniał Sądu *meriti* z analizy dotychczasowych prawomocnych skazań zapadłych wobec L. J., a zwłaszcza z precyzyjnego określenia czasu popełnienia przestępstwa, czego bezwzględny wymóg zawiera art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.

Trzeba zaznaczyć, że skazanie L. J. w sprawie II K 226/10 za przestępstwo obejmujące określony okres uchylania się od świadczeń alimentacyjnych, nie skutkuje dla niniejszej sprawy przeszkodą w postaci negatywnej przesłanki procesu, tj. powagą rzeczy osądzonej, o jakiej mowa w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się bowiem, że w przypadku przestępstw niealimentacji, które należą do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, o tożsamości czynów, a więc także o powadze rzeczy osądzonej, można mówić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku opieki, a więc też od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej. Stanowisko takie wynika przede wszystkim z faktu, iż prawomocne skazanie sprawcy przestępstwa niealimentacji przez ściśle określony czas nie zwalnia go od odpowiedzialności karnej w razie uporczywego uchylania się od wykonania nałożonych nań świadczeń alimentacyjnych w dalszym okresie, gdyż obowiązek opieki materializujący się w tych świadczeniach nadal obowiązuje. Dalsze uchylania się do tego obowiązku, przy spełnieniu pozostałych znamion przestępstwa, stanowi bowiem nowy czyn przestępny, którego granice czasowe powinny być dokładnie zakreślone w opisie przypisanego czynu w wyroku skazującym, zgodnie z brzmieniem art. 413 § 2 pkt 1

k.p.k. (zob. wyrok Sąd Najwyższy: z 14 grudnia 2001 r., II KKN 37/01, oraz z 27 stycznia 2022 r., IV KK 705/21).

To jednak, że w sprawie nie zaistniała negatywna przesłanka procesu nie zmienia jednak faktu, iż okres zachowania przypisany skazanemu w kontrolowanym wyroku, stanowiący przestępstwo niealimentacji, został określony z rażącą obrazą przytaczanej już wyżej normy art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., skoro objął okres zachowania, za które L. J. został już raz skazany.

Sąd Rejonowy nie dopełnił ustawowego obowiązku wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, a zwłaszcza uprzedniej karalności oskarżonego, gdyż gdyby to uczynił, byłby co najwyżej władny do prawnokarnej oceny zachowania L. J. w przedziale czasowym od 1 marca 2009 r. do końca tego miesiąca oraz od października 2009 r. do 31 stycznia 2010 r., pod warunkiem spełnienia wszystkich znamion art. 209 § 1 k.k.

W tej sytuacji zaskarżony kasacją wyrok należało uchylić w całości, z uwagi na zastosowanie przez Sąd Rejonowy przepisu art. 91 § 1 k.k. i wymierzenie oskarżonemu za oba czyny jednej kary. Znaczące zredukowanie okresu przestępnego zachowania w zakresie jednego z czynów, do czego może dojść przy ponownym rozpoznaniu sprawy, niewątpliwie może jednocześnie w sposób istotny rzutować na wymiar reakcji karnej. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji uwzględni powołane wyżej okoliczności i uniknie zaistniałych uchybień procesowych.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[as]

I.n